

ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ В НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЯХ: БІБЛІОМЕТРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ*

Проведено аналіз змісту наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр. з використанням бібліометричного методу, виконано систематизацію статей і доповідей за напрямками розкритих питань, виявлено тенденції розвитку економічного моделювання

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Продовжуючи аналіз наукових, науково-методичних і навчальних видань з економічного моделювання, слід вказати на авторів, які представили монографічні праці. Це Соколовська Г.А. “Моделювання економічного аналізу діяльності підприємства” (Одеса, 1996), Костоглодов Д.Д., Харісова Л.М. “Моделювання фінансів” (Ірпінь, 2002), Примостка Л.О. “Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі” (Київ, 2002), Халіпов В.Ф., Васильєва А.А., Волгін Н.А. “Моделювання виробничої та інвестиційної стратегій машинобудівельного підприємства” (2003).

Слід окремо виділити авторів, які більшу увагу приділяли проблемам моделювання за різними напрямками. Відомий вчений у галузі статистики, економіко-математичних методів Німчинов В.С. розвивав теорію економіко-математичного моделювання на макро- та мікроекономічному рівнях управління (1962, 1965).

Штофф В.А. розкривав філософські проблеми моделювання, визначав роль моделей у пізнавальних процесах (1963, 1966, 1967). Бусленко Н.П. більшу увагу приділяв проблемам застосування кількісних методів моделювання у виробничій сфері (1968, 1969, 1977), Маркин Ю.П., Орехова Р.А. вивчали проблеми імітаційного моделювання у промисловості, застосування автоматизованих систем управління, економіко-математичних методів моделювання (1977, 1982).

Гільде Е.К. розробляв проблеми моделювання нормативного обліку на промислових підприємствах (1970, 1976), Соколов Я.В. досліджував як теоретичні засади моделювання в бухгалтерському обліку (1974, 1977, 1987), так і проблеми автоматизації інформаційного середовища з використанням модельного методу (1980).

* Стаття підготовлена за сприяння гранту Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених згідно з Розпорядженням Президента України від 26.06.2008 р. № 207/2008-рп, наданого М.М. Шигун

Костіна Н.І, Алексєєв А.А., Василик О.Д. присвятили свої праці проблемам фінансового моделювання і прогнозування (1997, 1998), Федосєєв В.В. зі співавторами Гармашем А.Н., Дайїтбеговим Д.М., Еряшвілі Н.Д. вивчали проблеми економіко-математичного моделювання у маркетингових дослідженнях (1999, 2001), Вітлінський В.В., Наконечний С.І., Великоіваненко Г.І. розглядали проблеми моделювання економічних ризиків та управління ними (2000, 2002).

Гінзбургом А.І., відомим вченим у галузі економічного аналізу, видано праці теоретико-методичного характеру з моделювання ситуацій та оцінки прийняття рішень із застосуванням аналітичних методів (2003, 2004).

Серед усіх форм видань наукові статті і тези доповідей на конференціях представляють найбільшу групу джерел з економічного моделювання. Аналіз наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр. дозволив виявити 662 джерела, в яких представлено наукові розробки в економічній сфері з використанням методу моделювання.

Бібліометричний аналіз наукових праць, виданих протягом 1964-2007 рр., дозволяє виявити тенденції у розвитку моделювання через його застосування як основного методу наукових досліджень.

Мета дослідження. У цій статті ми продовжуємо розпочате дослідження бібліометричним та бібліографічним методами різних за характером праць з метою виявлення тенденцій у розвитку економічного моделювання, проведення критичного аналізу та систематизації видань за напрямками розкритих у них проблем. Попередні праці з цієї проблеми опубліковані у наукових виданнях [1, с. 300-320; 2, с. 115-127].

Виклад основного матеріалу. Наукові статті, що публікуються у фахових та інших виданнях, доповіді виступів на науково-практичних конференціях є одними з найдоступніших форм представлення наукової інформації для широкого кола користувачів. Невеликий обсяг статей і доповідей, можливість швидкої публікації дозволяє у найкоротший термін донести до наукової спільноти нові знання в досвід в режимі поточного наукового пошуку.

Моделювання як найбільш універсальний метод наукових досліджень досить широко використовується в наукових статтях і доповідях з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр.

Бібліометричне вивчення динаміки розвитку модельних досліджень економічного напрямку протягом 1964-2007 рр. показує відчутне зростання кількості наукових статей і доповідей з економічного моделювання, починаючи з 1998 р. (рис. 1).

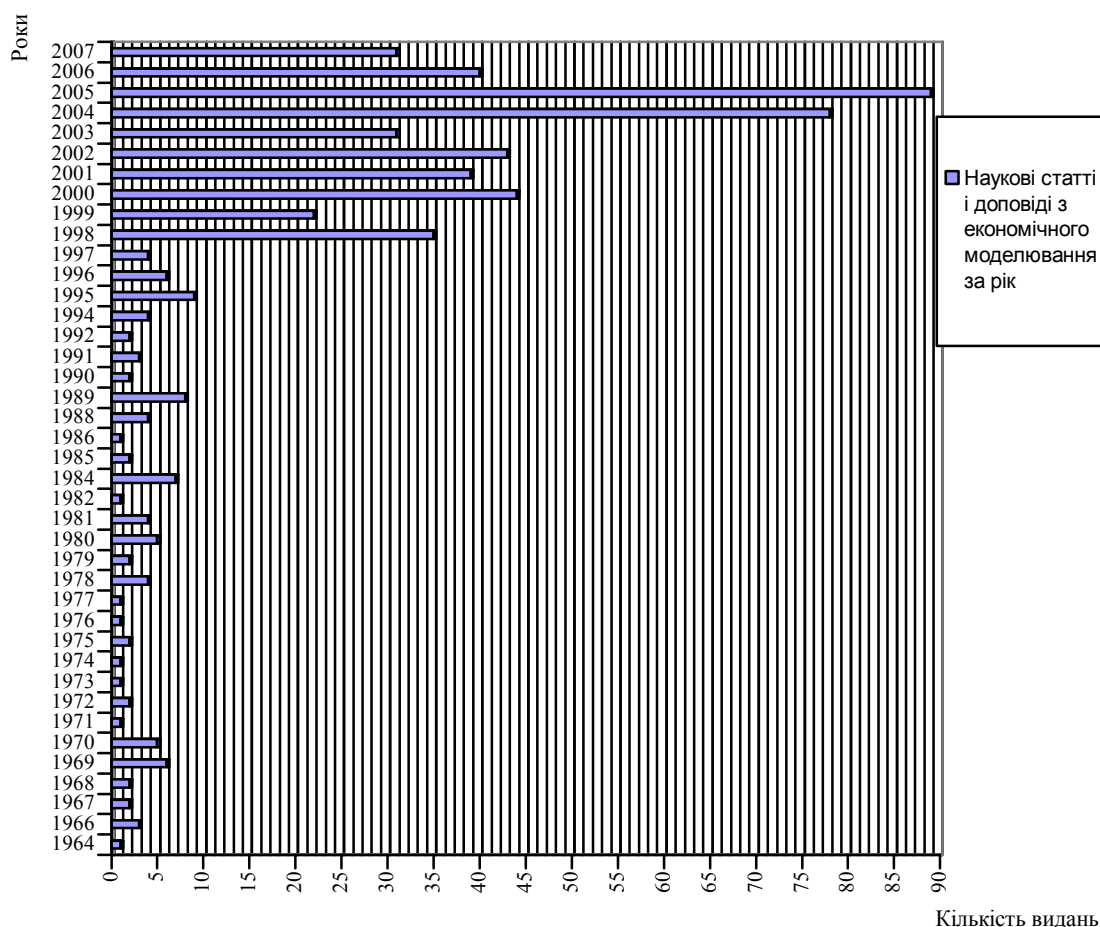

Рис. 1. Динаміка видання наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр.

Перша стаття з моделювання, представлена в економічних виданнях, вийшла у **1964 р.** у науковому журналі Московського державного університету ім. Ломоносова. Коршунов А.М. в статті під назвою “Модель і відображення” (Москва, 1964) розкривав **загально філософські аспекти моделювання** та проблеми співвідношення моделі з оригіналом.

Економічного спрямування набувають перші наукові статті з моделювання, видані у **1966 р.** у галузі **обліку руху трудових кадрів** (Немченко В.С., Москва, 1966), **планування завантаження технологічного обладнання** (Раяцкас Р.Л., Москва, 1966), **розробки моделей розширеного відтворення** (Павлова Л.С., Москва, 1966).

У **1967 р.** продовжують розвиватись напрями економічного моделювання на **мікро- та макрорівнях управління**. Зокрема виходять статті Архангельського Ю.С., Коноплицького В.А. з проблем розробки моделей накопичення і споживання (Москва, 1967), Дадаяна В.С. з моделями перспективного планування (Москва, 1967).

Попов В. у **1968 р.** підсумовує перші результати наукового обговорення проблем економічного моделювання у своїй статті, присвяченій ювілейній міжвузівській конференції з проблем моделювання економічних процесів (Москва, 1968). У цьому ж році видається **перша українська наукова стаття** Грановського Г.Л. з питань моделювання і застосування математичних методів дослідження в експертизі (Харків, 1968).

Деяке зростання кількості наукових публікацій спостерігається у **1969 та 1970 рр.**, протягом яких видано 6-ть і 5-ть статей відповідно. Авторів турбують багатопланові проблеми **психологічних та соціальних аспектів моделювання у науковій творчості** (Пономарьов Я.А.; Мирський Е.М.), **моделювання проблемних ситуацій** (Богоявленська Д.Б.).

Значну увагу приділено проблемам **моделювання нормативного обліку** (Гільде Е.К., Москва, 1969; Арьков П., Москва, 1970; Наринський А., Москва, 1970; Ублієв Н.К., Москва, 1970). На макрорівні розглядаються проблеми **моделювання платоспроможного попиту** (Гребенкин Г.Г., Пахота П.М., Савенков В.Н., Київ, 1969), розробки **моделей процесу відтворення, міжпродуктового балансу** (Дудкин Л.М., Золотарев Ю.Ф. Косенко Т.А., Родіонова І.Б., Савинська М.Е., Склянкін Н.А., Москва, 1970; Орешин В.П., Москва, 1970).

70-ті роки не вирізняються значною увагою до проблем моделювання, у світ виходить 1-2-і статті щороку. До кінця 70-х р.р. науковці вивчають проблеми **моделювання економічних систем та процесів** (Рейтер О.Ю., Талін, 1972; Воронін В.Т., Москва, 1972; Андреева Л.Ю., Москва, 1976; Туманова Е.А., Пахомов В.І., Москва, 1978).

Окремий науковий інтерес становлять напрями **використання економетричних, економіко-математичних моделей в економічних дослідженнях, при прийнятті господарських рішень** (Лавров С.Н., Москва, 1974; Ремизов К.С., Маркин Ю.П., Голубенко А.А., Долгопятова Т.Г., Москва, 1975; Назарматова К.М., Москва, 1975; Иванов В.В., Тамбовцев В.Л., Москва, 1978).

Продовжується розвиток **імітаційного моделювання господарських процесів та моделей комп'ютерних технологій** (Оревков Ю.П., Пахомов В.Ф., Слепак Б.Є., Москва, 1977; Грунтфест І.Л., Москва, 1979).

Не припиняється розробка **моделювання в бухгалтерському обліку**, в тому числі з використанням **математичних методів** (Івашкевич В., Москва, 1971; Бородкін А.С., Москва, 1973; Лузін А.Л., Деркач М.А., Москва, 1979).

Моделювання широко застосовується в **екологічних дослідженнях** при розвитку **наукових основ моделювання, дослідженні проблем сільського господарства** (Рудзявичус С.А., Москва, 1978; Горелов А.А., Москва, 1978).

У **80-х рр.** кількість наукових статей у галузі економічного моделювання дещо зростає, щороку виходить від 1-є до 8-ми статей, хоча у 1983 та 1987 рр. не вийшло жодної наукової праці з економічного моделювання. Основними проблемами, які турбують науковців у період 1980-1989 рр. є теорія моделювання, моделювання економічних систем і процесів, моделювання управлінських процесів, економіко-математичні методи моделювання.

Теоретичним засадам розвитку методу моделювання, його філософським аспектам присвячені праці Ашманова С.Л. (Москва, 1980), Кутирева В.А., Москва, 1984), Петросяна А.Є. (Москва, 1988), Семенової Е.В. (Москва, 1989). Вивченню напрямів розвитку **економічних систем і процесів** на основі **методу моделювання** присвячені роботи Бжилянської Л.Ю. (Москва, 1988), Глушецького А.А. (Москва, 1988), Помазкової Н.Г. (Москва, 1989), Боброва А.Л. (Москва, 1984).

Продовжують становити науковий інтерес проблеми **моделювання управлінських процесів на мікро- та макроекономічних рівнях** (Петухов Н.І., Москва, 1980; Тихомиров А.А., Москва, 1981; Замков О.О., Москва, 1985; Оревков Ю.П., Царьков О.Е., Москва, 1989). З використанням методу **моделювання** розвивається така функція управління як **прогнозування** (Пахомов В.Ф., Москва, 1980; Тихомиров А.А., Москва, 1989; Лисичкин В.А., Лебедев В.В., Ватуліна Н.І., Москва, 1989). **Моделювання господарських процесів** представлено в роботах Павленко В.Д., Тихомирова А.А., Житнікова О.Д. (Москва, 1984), Половенко С.І., Мінкиної Н.Н. (Москва, 1986).

З проблем **економіко-математичного моделювання** видано сім публікацій (Никифоров А.І., Москва, 1980; Лейбкінд А.Р., Рудник Б.Л., Тихомиров А.А., Москва, 1980; Магусовский Г.Л., Бодянский Е.П., Плис І.П., Левікин В.М., Боровой А.Д., Москва, 1981; Медведєв П.А., Нит І.В., Москва, 1981; Шишкин С.В., Москва, 1984; Черемних Ю.Н., Москва, 1989; Воркуєв Б.Л., Москва, 1989). В окремих статтях розвиваються проблеми розвитку **статистичного моделювання** (Енгвер Н.Н., Москва, 1984; Павленко В.Д., Тихомиров А.А., Москва, 1985).

У **1980-1989 рр.** продовжують вивчатись напрями **моделювання бухгалтерського обліку та можливості його комп'ютеризації** (Мацкевичюс І.С., Москва, 1984; Крупка Я.Д., Москва, 1984; Горшкова Л.А., Москва, 1981). Більша увага починає приділятись проблемам **моделювання в економічному аналізі** (Лузін А.Л., Чанглі Ц.Ф., Новгороднева В.А., Боровикова В.І., Москва, 1982; Петрова В.І., Фаркаш Р., Москва, 1988; Барінов А.Я., Москва, 1989).

Протягом **1990-1997 рр.** продовжує підвищуватись інтерес до застосування методу моделювання в економічних дослідженнях. Кожного року виходить від 1-єї до 9-ти наукових статей. Основний науковий інтерес цього періоду зосереджений на проблемах моделювання економічних систем (ринкового, соціально-ринкового, соціалістичного, перехідного типу), які викладені у 9-ти публікаціях, та економічних процесів (моделювання цін, витрат, функцій попиту), – видано 4-и статті. Не залишає уваги науковців розвиток і моделювання бухгалтерського обліку та його комп'ютеризація (4-и статті), продовжує досліджуватись економіко-математичне і статистичне моделювання (5-ть статей).

В окремих працях викладаються **теоретичні засади моделювання** (Степин В.С., Москва, 1995). Підвищений інтерес до **розвитку економічних систем** на початку і в середині 90-х р.р. зумовлений переходом вітчизняної економіки до нового типу господарських відносин. Дослідники розкривають як базові засади організації та функціонування економік різних типів, так і вивчають зарубіжний досвід побудови економічних відносин. Широкому науковому загалу представлені праці як російських, так й вітчизняних дослідників (Резніков Л.Б., Москва, 1990; Шухов Н.С., Москва, 1991; Захарова Н.М., Москва, 1994; Возний К.З., Забчук В.Д., Ібрагімов М.Р., Тернопіль, 1994; Крисальний О., Ялта-Форос, 1996; Мельник А., Ялта-Форос, 1996; Бузгалін А.В., Колганов А.І., Москва, 1996; Смитиєнко В.М., Москва, 1997; Львова О.В., Москва, 1997).

В ряді наукових праць, у виступах на наукових конференціях піднімаються проблеми **моделювання економічних процесів**, причому дослідження охоплюють не тільки класичні питання економіки такі, як ціни, витрати, попит, але й такі нові напрями наукового пошуку як екологічні засади економічного розвитку (Ляпіна А.А., Москва, 1994; Балацький Є.В., Москва, 1995; Ляпіна А.А., Москва, 1995; Богатирьов Б., Ялта-Форос, 1996).

Не залишаються поза увагою науковців можливості застосування **математичних і статистичних методів в моделюванні** економічних явищ та процесів (Попов В.А., Москва, 1992; Юй Ту, Москва, 1995; Чайковський Ю., Київ, 1995; Салін В.Н., Москва, 1997; Лукашин Ю.П., Москва, 1990).

Напрями **моделювання бухгалтерського обліку** включають облікові підсистеми, які розвиваються у країнах з ринковою економікою і мають управлінське призначення (Самігуллін А.А., Москва, 1995; Яруга А., Новак В.А., Київ, 1995; Соколов Я.В., Москва, 1996). У сфері **господарського контролю моделювання** застосовується по відношенню до розвитку аудиту, ревізії, експертизи (Жуков В.Н., Москва, 1994; Очиченко І.І., Москва, 1997).

Моделювання продовжує залишатись основним методом побудови методик **економічного аналізу і прогнозування** (Чирком М.Б., Максимова Т.І., Москва, 1992; Ковальов В.В., Москва, 1995). В окремих наукових дослідженнях представлені підходи до розробки **моделей баз даних** (Калашнік В.І., Чернігів, 1996), **моделювання фахової підготовки** в економічній сфері (Марков А.Р., Москва, 1991), **моделювання політичних систем** (Лазарев В.В., Москва, 1991).

Різке зростання кількості наукових праць з економічного моделювання, виданих у фахових виданнях і представлених на наукових конференціях, спостерігається, починаючи з 1998 року. Протягом **1998-2007 рр.** видається від 30-ти до 103-х статей і тез виступів. Посилений науковий інтерес до методу моделювання дає поштовх до глибинного розвитку переважної більшості досліджень економічного напрямку.

1998 рік став показовим у публікації наукових праць з економічного моделювання вітчизняними дослідниками (опубліковано 35 статей і тез доповідей). В Ірпені на базі Українського фінансово-економічного інституту організується і проводиться науково-практична конференція “Проблеми та шляхи розвитку податкової системи України” (травень 1998 р., Ірпінь). Загальна проблематика конференції зосереджена на проблемах становлення податкової системи України, напрямів розвитку системи податків, функціонуванні податкової служби. Окремий розділ наукових матеріалів присвячений проблемам аналізу та моделювання податкових надходжень до бюджету (6 публікацій: Білостоцька В.О., Дудко В.С., Скрипник А.В., Накай А.І., Чебану А.Л., Жеребних А.М., Івахненко О.Г., Коппа Ю.В., Степашко В.С., Михайленко Д.Г., Павлов В.В., Жеребних А.М., Мельник І.М.).

У виданому у той же період в Ірпені Науковому віснику науковцями також розглядаються проблеми **моделювання податків і податкових платежів** місцевого та державного рівнів (Данілов О., Дейнеко В., Ірпінь, 1998; Мельник П., Дудко В., Скрипник А., Ірпінь, 1998).

Також підсилена увага проблемам моделювання приділяється у Тернополі. У Віснику Тернопільської Академії Народного Господарства (Випуск 4, Тернопіль, 1998) викладені проблеми математичного моделювання банківських операцій, статистичного моделювання економічних показників, розробки моделей управління та прийняття рішень, моделювання ризиків (6 публікацій: Бабій Р., Копич М., Михальчук І., Пасічник Р., Масляк Б., Пихова Т., Попіна С.).

У Віснику Донецького державного університету (№№ 1, 2, Донецьк, 1998) розкриваються проблеми моделювання економіки, імітаційного і математичного моделювання управлінських задач, моделювання макроекономічних процесів (4 публікації: Куліш А.Б., Петренко В.Л., Коновалова С.А., Петренко Г.О., Петренко Д.О., Християнівський В.В., Розенталь В.М.).

На базі Донецького державного комерційного інституту 1998 р. видано тематичний збірник наукових праць “Торгівля і ринок України”, в якому широко представлені напрями моделювання прийняття рішень, стратегії бізнесу, моделювання виробничих процесів, моделі товарообороту підприємств, розробка макромоделей маркетингових процесів, моделювання систем захисту інформації, моделювання бухгалтерського балансу, витрат обігу, моделювання фінансово-господарського контролю, систем оподаткування, економіко-математичне моделювання (13 публікацій: Алачева Т.І., Васьковська І.П., Войтюшенко Н.М., Крачковський В.В., Мацегора КА., Сіменко І.В., Михашов О.Н., Іщенко О.Л., Величко Д.С., Назаренко О.О., Павліченко А.А., Павліченко О.Л., Оліфіров О.В., Маковейчук Х.О., Садеков А.А., Кочетов О.В., Сільченко В.О., Сухарева Л.О.).

Окремі наукові статті з проблем моделювання видано у Києві, Івано-Франківську, Сумах та Москві. Науковцями розглядаються проблеми **моделювання господарських процесів** (Репін С.О., Репіна І.М., Івано-Франківськ, 1998; Сумина О.Н., Телиженко А.М. Суми, 1998), **моделювання управлінських рішень** (Бакуменко В., Белецький В., Сменковський А., Київ, 1998), окремі **філософські аспекти моделювання** (Кукарцева М.А., Коломоєць Е.Н., Москва, 1998).

У 1999 р. продовжується зростання кількості виданих наукових статей і тез доповідей на конференціях, в яких розкриваються проблеми економічного моделювання.

Різноманітною тематикою видань з економічного моделювання вирізняється Одеський регіон. Науковцями розглядаються проблеми моделювання розвитку економічних галузей, оцінки рівня життя, податкового законодавства, процесів реструктуризації підприємств, програмного забезпечення тощо (5 публікацій: Крисілов В.А., Антонов А.А., Побережник С.М., Кузанашвілі Р.К., Карпинська А.В., Ахламов С.Г., Буркинський Б.В., Алехин А.Б., Литвин В.М., Осипов В.Н., Інаїшвілі Д.С.).

У Віснику Тернопільської академії народного господарства представлені окремі статті, присвячені проблемам **моделювання інвестиційної, маркетингової діяльності, моніторингу ринку** (Михальчук І.; Мельник В.; Смиричинський В., Тернопіль, 1999).

Дніпропетровський регіон вирішує проблеми **мікроекономічного моделювання, стохастичних підходів до прийняття маркетингових рішень, моделювання інвестиційних процесів** (Залунін В.Ф., Понізов С.Е., Екимов С.В.; Солодов А.А.; Томков А.В., Гож Н.В., Екимов С.В., Дніпропетровськ, 1999).

Окремими авторами пропонуються **моделі економічної теорії** (Вознюк О.В., Горобець С.М., Кушнірук Л.О., Овандер Л.М., Житомир, 1999), **організаційних структур управління** (Пуртов В.Ф., Харків, 1999), **моделювання розвитку рекреаційних зон** (Московкин В.М., Мендігулов Ю.Д., Харків, 1999).

Російськими дослідниками вирішуються проблеми **моделювання економіки країни** (Гусєв А.В., Москва, 1999), розробляються **моделі державного пенсійного страхування** (Абламська Л.В., Москва, 1999), приділяється увага **математичному моделюванню** (Терєхов А.І., Москва, 1999).

В окремих статтях розвиваються **моделі економічного розвитку галузей діяльності** (Попов А.І., Евдокимов В.В., Москва, 1999), здійснюється розробка **моделей в інвестиційній діяльності** (Пчелінцев А.В., Зюдина І.А., Рагочев С.А., Москва, 1999), в **економічному аналізі** (Михайлов Ю.А., Белоусова Н.Н., Москва, 1999), в **бухгалтерському обліку** (Юденко В., Київ, 1999), в **аудиті** (Сухарева О.А., Москва, 1999).

Кількість видань з економічного моделювання зростає у **2000 році** (представлено 44 публікації). Проведена 4-6 травня 2000 р. у Севастополі Друга міжнародна науково-практична конференція на базі Севастопольського державного технічного університету показала високий науковий інтерес до економічного моделювання. Серед основних проблемних напрямів науковці розглядали моделювання економічних процесів, кредитно-грошового обігу, грошових доходів і витрат населення, моделювання зовнішньоекономічної діяльності, маркетингової діяльності, конфліктних ситуацій, оцінки ефективності податкової системи, математичне, імітаційне моделювання (9 публікацій: Полятикіна Л.І., Самошкіна І.Д., Іванов І.В., Василенко Ю.В., Дерев'яно Т.А., Максимов Б.В., Півень М.П., Потрашкова Л.В., Казак Е.Н., Ковалевський С.В., Буряк В.В.).

У Міжвузівському збірнику наукових праць, що видається Дніпропетровським державним університетом, активно досліджуються проблеми мікроекономічного моделювання, моделювання в маркетинговій, інноваційній діяльності, моделювання внутрішньогосподарського обліку (6 публікацій: Абовян А.Х., Гузь Н.Г., Деньга С.М., Філоненко Н.О., Залуїн В.Ф., Понізов С.Є., Осьмирко І.В., Очкас М.В., Швець-Шуст А.В.).

Одеськими науковцями досліджуються проблеми **моделювання в аналізі інформаційних систем** (Козак Ю.А., Гурницька Є.П., Одеса, 2000), **математичного моделювання при розробці комп'ютерних технологій** (Нестеренко С.А., Проценко І.В., Шапо В.Ф., Одеса, 2000), **моделювання систем масового обслуговування** (Мазуренко О.А., Одеса, 2000).

В інших регіонах України досліджуються проблеми економічного моделювання, зокрема розробки **макроекономічних моделей** (Михалевич М.В., Кошлай Л.Б.; Костіна Н.І. Луцьк, 2000), **моделювання управлінських процесів** (Бакуменко В., Київ, 2000; Макєєв В.О., Луцьк, 2000), **господарських процесів** (Конопельнюк Л.В., Луцьк, 2000).

Значну увагу приділено **моделям економічного аналізу** (Червінська Л.С., Житомир, 2000; Богославець О.І., Київ, 2000), **моделюванню у бухгалтерському обліку** (Смачило Т.В.; Сахарцева Л.В., Сахарцева І.І. Житомир, 2000).

Серед виданих у цей період публікацій значно підвищується науковий інтерес до проблем політики зайнятості, моделювання ринку праці, систем стимулювання та оплати праці на підприємствах.

У Росії вивчаються проблеми **моделювання у корпоративному управлінні** (Логвинов С.А., Батаєва Б.С., Москва, 2000), **моделювання у фінансовій діяльності** (Бабешко Л.О., Москва, 2000), **моделювання економічної поведінки** (Александров А.Г., Новосибірськ, 2000).

Білоруськими науковцями більша увага приділяється макроекономічному моделюванню, моделюванню в економічному аналізі, статистичному моделюванню і прогнозуванню. Також ведеться науковий пошук з питань моделювання економічних систем і процесів, моделювання економічної поведінки, управлінських процесів, систем контролю і моніторингу господарської діяльності, економетричного моделювання (13 публікацій: Грищенко В.А., Токарев А.В., Юхименко А.І., Змитрович А.І., Журов Д.В., Кисель Р., Бялобжеська Р., Воярська М., Ковальчук В.В., Лобач В.І., Лобач І.В., Петриченко Є.В., Портянкин С.А., Разваляєва О.Ю., Садков В.М., Стахейко В.Н., Дубровський Н.А., Феденя Е.М., Хацкевич Г.А., Бахвалов Б.Д., Янчук А.Л.).

У **2001 р.** було видано 39 наукових статей з економічного моделювання і тез доповідей на науково-практичних конференціях. Порівняно з попередніми роками більшу увагу науковці приділяють моделюванню економічних систем і процесів, управлінських процесів, моделюванню в бухгалтерському обліку, розробці моделей розвитку агро-промислового комплексу, економіко-математичному моделюванню.

В окремих працях вивчаються напрями моделювання виробничо-господарських процесів, банківської діяльності, інвестиційних, інноваційних проектів, розробки моделей у фінансовій сфері, в аудиторській діяльності.

У виданнях провідних вищих навчальних закладів м. Києва досліджуються проблеми макроекономічного моделювання, моделювання розвитку АПК, розробки моделей у бюджетній сфері, моделей управління запасами, моделювання у бухгалтерському обліку, економіко-математичне моделювання (7 публікацій: Бевз О.В., Новальська Н.І., Попрозман О.І., Роботько С.Ф., Сігайов А.О., Смачило Т.В., Шарманська В.М., Головка І.В.).

Харківські науковці більшу увагу приділяють напрямам моделювання управлінських процесів, створенню моделей економічних систем і процесів, розвитку агропромислового комплексу. Також звертається увага на проблеми моделювання виробничо-господарських процесів, економіко-математичного моделювання, моделей оцінки трудового потенціалу, моделюванню у банківській діяльності (17 публікацій: Бойченко П.А., Кудін С.Є., Деньга С.М., Івашенко А.А., Кулійчук В.І., Лактіонов О.В., Макаркина Г.В., Маляр Д.В., Малярець Л.М., Миценко І.М., Передерієва С.А., Погорелова М.В., Сапожніков Е.О., Сторожук Є.А., Коляда Ю.В., Лаговський В.В., Теліщук М.М., Сумець А.М., Ус М.Ф., Піскун О.В., Ус Г.О., Федосик І.М., Харенко С.Б.).

Представлені у матеріалах Дніпропетровських конференцій тези доповідей, а також окремі статті визначають проблеми моделювання розвитку економіки країни, моделювання у банківській діяльності, фінансовому секторі, моделювання управлінських процесів, розробки моделей інноваційної, інвестиційної діяльності (6 публікацій: Бакун П.В., Бондарев Б.В., Рагуліна С.Ю., Васильєва І.А., Громоздова Л.В., Литвін А.Ю., Жмурін В.О., Млодецький В.Р., Божанова В.Ю.).

В інших виданнях переважно досліджуються проблеми **моделювання економічних систем і процесів** (Шевчук В.О., Кременчук, 2001; Вінчерський М., Сявакко М.; Ковтун О.І. Львів, 2001), також приділяється належна увага **моделюванню в бухгалтерському обліку** (Івахненков С.В.; Попова Н.І. Кременчук, 2001; Шам Н., Шпак С., Київ, 2001).

В окремих статтях розглядаються питання **моделювання в аудиті** (Максімова В., Київ, 2001), розвиток **статистичних моделей** (Цал-Цалко Ю.С., Житомир, 2001), продовжується розвиток **моделювання в аграрно-промисловому комплексі** (Березівський П., Львів, 2001).

Досить велика кількість наукових статей і тез доповідей на науково-практичних конференціях була видана у **2002** р. Багато розробок було представлено з питань моделювання управлінських процесів, формування моделей економічного аналізу, моделювання у банківській діяльності (по 6-ть публікацій за кожним напрямом). Також належну увагу приділено моделюванню економічних систем і процесів, моделюванню у маркетинговій, інноваційно-інвестиційній діяльності, бухгалтерському обліку, економіко-математичному моделюванню (по 3-4 статті за кожним напрямом).

Менша увага приділялась проблемам моделювання виробничо-господарських та бізнес-процесів, макроекономічному моделюванню, розробки моделей державного регулювання, статистичним та імітаційним моделям (1-2 публікації за кожним напрямом).

Окремий інтерес становить розподіл напрямів моделювання за територіальною ознакою. Так, кийськими ВУЗами та науковими установами представлено ряд наукових статей і проведено конференцій, на яких приділялась увага питанням економічного моделювання. Зокрема, вивчались напрями моделювання в економічному аналізі та банківській діяльності (5 публікацій: Богославець І.С., Богославець Н.І., Богославець О.І., Волков С.С., Павленко Р. В.).

На щорічній Житомирській науковій конференції, присвяченій проблемам бухгалтерського обліку та господарського контролю, а також у наукових виданнях представлений ряд матеріалів з проблем моделювання економічних систем і процесів, моделювання інвестиційної діяльності, розробки моделей економічного аналізу, моделювання в бухгалтерському обліку і контролі. Крім цього розкриваються підходи до імітаційного та економетричного моделювання (9 публікацій: Крупка Я.Д., Кузьмінський Ю.А., Лисенко С.В., Михайловський А.Г., Опалов О.А., Проценко Н.Б., Фіщук О.Л., Шаулюк А.Я., Щехорський А.Й.).

Часті конференції, що проводяться у Дніпропетровську, збирають науковців-початківців, які зосереджують свої дослідження на проблемах моделювання управлінських процесів, банківської діяльності, математичного моделювання. Також звертається увага на розробку моделей виробничо-господарських, інноваційних процесів, моделювання економічного аналізу, маркетингової діяльності (11 публікацій: Гетьман О.О., Голяд Н.Ю., Губарева І.О., Губарев А.О., Жорник В.Н., Косенкова О.В., Крючкова О.В., Кучмиєв В.Г., Ландер І.І., Лижник Ю.Б., Марюта О.М., Мальцева І.В., Смирнов А.В., Михайлов С.В.).

Севастопольські ВНЗ у матеріалах наукових конференцій пропонують вирішення проблем моделювання процесів управління, бізнес-процесів, розробки моделей економічного розвитку, моделювання у банківській діяльності, маркетингу, бухгалтерському обліку, математичного моделювання (8 публікацій: Демчук Н.В., Несторенко А.В., Пономаренко Ю.Л., Самуйлов В.О., Селіванова Ю.В., Сидюк О.В., Цуканов А.В., Луняков О.В., Штейн О.І.).

В інших вітчизняних виданнях представлені наукові статті і тези доповідей з проблем розробки **моделей інноваційно-інвестиційного розвитку** (Дишкант М., Тернопіль, 2002), **моделювання у маркетинговій діяльності** (Устенко А., Тернопіль, 2002; Бережна Л.В., Черкаси, 2002), **моделювання економічних процесів** (Макаркіна Г.В., Черкаси, 2002), **створення моделей державного регулювання економіки** (Мостенська Т.Л., Антонюк Н.В., Черкаси, 2002).

Зарубіжними дослідниками також приділяється належна увага проблемам економічного моделювання. Зокрема, на міжнародній науково-практичній конференції “Проблеми обліку, аналізу, контролю і статистики в умовах реформування економіки”, що проходила 17-18.10.2002 р. у Мінську (Республіка Білорусь) на базі Білоруського державного економічного університету особлива увага приділялась **макроекономічному моделюванню** (Новиков М.М.; Новиков М.М.), **статистичним методам моделювання** (Гурьева О.А.), **матричному моделюванню** управлінських процесів, економічного аналізу (Наркевич Л.В., Козлова Л.Г.).

Подальший аналіз виходу праць з економічного моделювання показує, що дещо менша їх кількість у порівнянні з попередніми роками виходить у **2003 р.** (31 стаття і теза доповідей). Найбільший науковий інтерес цього року зосереджений на використанні **економіко-математичних методів моделювання**. Так, вийшли статті, що розкривають напрями застосування математичних моделей у інвестиційному плануванні, оцінці ефективності сільськогосподарського виробництва, плануванні витрат підприємств та в державному управлінні економікою (Фіщенко О.М., Донецьк, 2003; Кухар Р.Б., Слейко О.І., Кухарук Ю.Я., Київ, 2003; Багашов І.І., Літвінова О.Б., Кременчук, 2003; Орішака О.В., Саловская Л.В., Севастополь, 2003; Яковенко О.А., Черкаси, 2003).

Належну увагу приділено проблемам **моделювання економічних систем і процесів**. Авторами розглядаються напрями моделювання взаємовідносин між економічними суб'єктами всередині країни та в рамках транскордонного співробітництва, визначення індикаторів розвитку господарюючих суб'єктів, моделювання корпоративних систем (Александров І.А., Кашта А.Н., Донецьк, 2003; Школа І.М., Бабінська О.В., Львів, 2003; Малярець Л.М., Кіровоград, 2003; Дубінша Т.В., Хмельницький, 2003).

Розробка **моделей управлінських процесів** охоплює проблеми антикризового, корпоративного управління, прийняття рішень за операціями з руху продукції, оптимізації витрат (Кивачук В.С., Брест, 2003; Сірко А.В., Черкаси, 2003; Гамалій В.Ф., Фабрика І.В., Кіровоград, 2003; Ларікова Л.Ф., Єгоров П.Ю., Хмельницький, 2003).

Не залишаються поза увагою науковців проблеми **моделювання системи бухгалтерського обліку**. Зокрема, вивчаються напрями гармонізації бухгалтерського обліку і податкових розрахунків, філософські аспекти моделювання в обліку, розвиток обліку інвестиційної діяльності, шляхи автоматизації обліку (Семенченко Н.П., Москва, 2003; Євдокимов В.В.; Крупка Я.Д.; Євдокимов В.В., Житомир, 2003; Костіна Н.І., Перехрест Л.М., Хмельницький, 2003).

Розвиток **економічного аналізу** з використанням методу моделювання досліджується через призму чинників ризику та антикризових заходів, оцінки ефективності систем оподаткування, факторного аналізу прибутковості діяльності (Ляшенко В.І., Донецьк, 2003; Познанський В.І., Кременчук, 2003; Солодова О.О., Донецьк, 2003).

В окремих джерелах розкриваються напрями **моделювання системи внутрішнього контролю** (Дмитренко І., Борисенко М., Київ, 2003), створюються **моделі бізнес-процесів** та виробничих ситуацій (Кашуба С.В., Кременчук, 2003), розглядаються аспекти **економіко-математичного-моделювання в маркетинговій діяльності** (Мних О.Б., Брицький Р.М., Львів, 2003).

Продовжує підтримуватись інтерес до **моделювання розвитку АПК**. Авторами досліджуються як моделі руху сільськогосподарських активів, так і агропромислового виробництва в цілому (Заболотний В.М., Київ, 2003; Чеботарьова Н.М., Київ, 2003).

В працях **теоретичного характеру** викладаються окремі аспекти моделювання в економіці, розкривається порядок побудови образу ситуацій, що підлягають вивченню (Житна І.Л., Щелокова Т.В., Кіровоград, 2003; Чугунова С.А., Москва, 2003).

У 2003 р. зростає інтерес до проблем **моделювання розвитку ринку освітянських послуг**. Авторами розкриваються організаційні засади професійної перепідготовки та навчання, моделювання освіти в умовах нелінійного мислення, застосування моделей в навчальних процесах (Арженовський С.В., Ростов-на-Дону, 2003; Кругляк Б.С., Скиба Г.В., Житомир, 2003; Ожеван М., Київ, 2003).

У **2004 р.** видається вдвічі більше праць з економічного моделювання у порівнянні з попереднім роком. Більшість наукових праць представлена вищими навчальними закладами міст Києва, Житомира, Дніпропетровська, Черкас, Тернополя, Львова, Луганська.

Серед статей і тез виступів на конференціях, представлених ВНЗ м. Києва (11 публікацій з 78) переважають роботи, присвячені моделюванню управлінських процесів, макроекономічному моделюванню, розробці моделей у фінансовій сфері. В окремих роботах представлені наукові розробки з моделювання в аудиті, в маркетинговій діяльності, моделювання бізнес-процесів (11 публікацій: Бегун А.В., Бондаренко І.Г., Плахтій М.О., Гаєвська І.О., Гордієнко Н.І., Малєєва С.А., Кветна І.Р., Лук'яненко І. Г., Мазуренко В.І., Ноордин А.Дж., Семиколенова С.В., Сергієнко Е.А., Тонева К.В., Шушлякова О.В.).

На базі Житомирського державного технологічного університету щорічно проводяться міжнародні та всеукраїнські наукові конференції з проблем бухгалтерського обліку, господарського контролю, економічного аналізу. Крім цього видається науковий журнал – Вісник ЖДТУ. Багато вчених і дослідників представляють у наукових виданнях результати своїх досліджень, серед яких мають місце розробки з питань економічного моделювання (11 публікацій з 78), зокрема більша увага приділяється моделюванню в контролі та аудиторській діяльності, в бухгалтерському обліку, економіко-математичним та економетричним, статистичним моделям. В окремих працях представлені розробки з теорії моделювання, з моделювання економічних систем і процесів, створення моделей господарських процесів (11 публікацій: Євдокимов В.В., Костова С., Лук'яненко І.Г., Монова П., Овандер Н.Л., Томов Й., Цветкова Н., Цал-Цалко Ю.С., Цирек М.).

У наукових виданнях ВНЗ м. Дніпропетровська, а також у матеріалах наукових конференцій, розглядаються проблеми розробки моделей управлінських систем і процесів, створення моделей в бухгалтерському обліку, в господарському контролі та аудиті, економічному аналізі. Також певна увага приділяється розробці моделей економічних систем і процесів, математичному моделюванню, створенню моделей інформаційних систем і процесів (25 публікацій з 78: Білик І.А., Бойко С.В., Борщук Є.М., Брадул О.М., Чувашева Л.І., Вітренко О.В., Глушенко Ю.В., Гончаров В.Н., Євдокимов В.В., Заюкова М.С., Музика О.Л., Зелікман В.Д., Калюжна Н.Г., Корітько Т.Ю., Саплин С.Ю., Манелюк Л.А., Воронов В.А., Меркулова Т.В., Пишна О.Б., Раєвнева О.В., Голіяд Н.Ю., Розмислов О.М., Сахарцева І.І., Подмешальська Ю.В., Шляга О.В., Ситникова О.Д., Петровская А.С., Соколи І.І., Сухотеплий В.Т., Чорна А.В., Шевчук М.С., Ярмоленко В.О., Поліщук Н.В.).

У наукових виданнях ВНЗ м. Черкас пропонуються результати досліджень (12 публікацій з 78), що розкривають питання моделювання в економічному аналізі, в аудиті, логістичній діяльності. В окремих роботах представлені розробки з макроекономічного моделювання, створення моделей інноваційної, маркетингової діяльності, моделювання виробничих систем і процесів, комп'ютерних систем і технологій (12 публікацій: Бережна Л.В., Деркач І.О., Загоруйко І.О., Колодинський С.Б., Кулаков В.А., Дорофєєва Е.С., Нагібас А.О., Сердюк О.А., Соловійов В.М., Никифорчин І.В., Сахарцева І.І., Шляга О.В., Фокіна Н.П., Щербаков Є.Ю.).

В інших виданнях представлені наукові статті і тези виступів на конференціях з економічного моделювання, серед яких значна увага приділяється проблемам **моделювання економічних систем і процесів** (Вавдіюк Н.С., Рівне, 2004; Іванов Л.; Черних А.В., Свищов, 2004; Хорунжак Н., Тернопіль, 2004).

В окремих працях розглядаються напрями моделювання **управлінських систем і процесів** (Малахай Г.А., Львів, 2004; Михайлинин Н.П., Тернопіль-Мукачеве, 2004).

Достатня увага науковців приділяється **моделюванню в бухгалтерському обліку** (Ващенко Л.О.; Пуздрач Л.І., Герасименко Т.О., Львів, 2004; Бойко С.В., Тернопіль-Мукачеве, 2004; Євдокимов В.В., Москва, 2004).

В ряді джерел розкриваються підходи до **моделювання в аудиті** (Бунда О.М., Кіровоград, 2004; Цибіна Л.В., Кривий Ріг, 2004) та в **економічному аналізі** (Андреева В.Г., Свищов, 2004).

Продовжують розвиватись **інформаційні системи і технології** в економічній галузі (Матросова Л.Н., Чернякова Т.М., Бондаренко О.В., Луганськ, 2004; Сулім М.В.; Пенцак О.С.; Сулім Р.Г., Львів, 2004; Рогальський Г.Л., Москва, 2004).

В ряді праць розкриваються проблеми **економіко-математичного моделювання** (Розміслов А.Н., Водолазова В.А., Луганськ, 2004; Таций І.В., Луганськ, 2004) і **статистичних методів моделювання** (Окрепкий Р.Б., Луганськ, 2004).

Продовжує зростати кількість наукових статей і тез виступів на конференціях у **2005 р.** (представлено 89 публікацій). Видання представлені переважно вищими навчальними закладами та науковими установами міст Києва, Житомира, Дніпропетровська, Кіровограда, Харкова, Хмельницька і деяких зарубіжних закладів освіти.

Науковцями м. Києва основна увага акцентувалась на проблемах моделювання у державному регулюванні економіки, моделюванні економічних систем і процесів, інноваційної діяльності та системи оподаткування (6 публікацій з 89: Вербіцька М.В., Козюк В.В., Лаба М.С., Мокій А.І., Бабець І.Г., Руденок Т.І., Шеламова І.).

Широко представлені публікації науковців у виданнях Дніпропетровського національного університету (27 публікацій з 89). Найбільше представлені наукові розробки з проблем економіко-математичного моделювання (7 публікацій з 27), імітаційного моделювання (3 публікації з 27), застосування ігрових і статистичних моделей в економічних дослідженнях.

Також достатню увагу приділено моделюванню економічних систем і процесів (4 публікації з 27), моделюванню управлінських систем і процесів (3 публікації з 27), моделюванню у банківській та фінансовій діяльності (3 публікації з 27). Продовжує розвиватись моделювання інвестиційної та інноваційної діяльності (3 публікації з 27). В окремих роботах розкриваються проблеми моделювання інформаційних систем і технологій, моделювання

податкової системи, податків і платежів (Адаманова З.О., Бойко Е.В., Волохова Л.Ф., Гончарова Н.П., Горб В.А., Дербенцев В.Д., Куліда В.І., Овчаренко А.А., Дмитрук Б.П., Мачуський І.А., Євтушенко С.В., Забаренко Ю.А., Комиренко В.І., Краснова Т.Д., Кришталь Г.О., Кулинич М.Б., Лисенко С.М., Ліфанова Я.В., Майборода О.В., Малик І.П., Пахомова І.Г., Рекова Н.Ю., Світлична Т.І., Смець О.О., Устьян Н.Ю., Ткаченко Р.О., Третяк М.В., Фадеева І.Г., Фоминова М.Г., Слюсарчук О.В., Швачко О. В., Яловий Г.К., Гресь С.В.).

В наукових працях, представлених у виданнях Житомирських ВНЗ (15 публікацій з 89), переважають розробки з моделювання в економічному аналізі (3 публікації з 15), розробки моделей управлінських систем і процесів (2 публікації з 15), моделювання в бухгалтерському обліку (3 публікації з 15), в господарському контролі (3 публікації з 15). В окремих джерелах представлені проблеми моделювання фінансової, інвестиційної діяльності, моделювання бізнес-процесів, податкової системи, податків і платежів (Берега С.Л., Беспала Г.В., Виговська Н.Г., Геруш Б., Довбня С.Б., Письменна О.О., Євдокимов В.В., Крупельницька І.Г., Лісіна В.Ю., Малюга Н.М., Матицина Н.П., Пономаренко Є.Б., Савицька Г.В., Щехорський А.І.).

У збірнику наукових праць Кіровоградського національного технічного університету представлені роботи (11 публікацій з 89) з проблем теорії моделювання, моделювання розвитку економічних систем, розробки моделей управлінських процесів, бухгалтерського обліку (2). Окремо ведуться дослідження із застосування модельного методу для розвитку інвестиційної, інноваційної, банківської діяльності. Продовжують розкриватись можливості застосування в економічних дослідженнях економіко-математичного, імітаційного моделювання (Гамалій В.Ф., Ніколаєв І.В., Романчук С.А., Губенко В.І., Корольов О.А., Попов Д.С., Мазорчук М.С., Бегун А.П., Бахмач Е.С., Міщенко Т.Б., Петренко С.Н., Сисоліна Н.П., Сотніков В.С., Чиж В.І., Шульц С.Л.).

Харківським національним технічним університетом "ХПІ" представлено переважно наукові статті (10 публікацій з 89), що розкривають напрями моделювання економічного аналізу (4 публікації з 10), моделювання розвитку економічних систем і процесів (2 публікації з 10), моделі інвестиційної діяльності (2 публікації з 10). В окремих дослідженнях наводяться особливості моделювання в бухгалтерському обліку, застосування економіко-математичних моделей (Анненкова О.В., Олійник А.Д., Басова І.О., Гетьман О.О., Ахсютіна О.В., Грінько А.П., Дефорж С.Ю., Лисьонкова Н.М., Макаренко А.Б., Малюга Н.М., Тимошенко Ю.М., Чернова Н.Л., Сергиєнко Є.А.).

Аналіз інших видань (20 публікацій з 89) показує більший інтерес авторів до **моделювання управлінських систем і процесів** (4 публікації з 20) (Король Г.О., Труш Ю.Т., Стрижка З.Г., Мелітополь, 2005; Бобровник В.М.; Шигун М.М.; Романчук К.В., Хмельницьк, 2005). Також належна увага приділяється дослідженню проблем **моделювання бухгалтерського обліку** (3 публікації з 20) (Мазанова А.В., Кривий Ріг, 2005; Ковтун І.Ю., Маценко К.В., Хмельницьк, 2005; Чайка В., Київ, 2005).

Не перестає досліджуватись напрям загальних питань економічного розвитку, зокрема розробка **моделей економічних систем і процесів** (2 публікації з 20) (Романовська Ю.А., Луганськ, 2005; Мороз В.С., Хмельницьк, 2005), **моделювання інвестиційної діяльності** (2 публікації з 20) (Липчанська О.В., Кривий Ріг, 2005; Пілько А.Д., Praha, 2005), створення **моделей інноваційної діяльності** (2 публікації з 20) (Гнатюк С.Н., Могильов, 2005; Диленко В.А., Praha, 2005).

В окремих роботах розкриваються проблеми **моделювання у фінансовій сфері** (Зомчак Л.М., Praha, 2005), розробки **моделей виробничих та господарських процесів** (Гаврилюк Г.В., Praha, 2005), **моделювання в економічному аналізі** (Улащик Т.Л., Могильов, 2005).

Не знижується інтерес науковців до використання точних методів моделювання в економічній сфері, зокрема представлені роботи з **економіко-математичного моделювання** (2 публікації з 20) (Потапова Н.А.; Вдовин М.Л., Praha, 2005), **моделювання інформаційних систем і технологій** (2 публікації з 20) (Хаскелберг М.А., Бурьяненко І.; Завгородній В.І., Москва, 2005).

Дещо знижується у **2006 р.** кількість статей і тез доповідей на конференціях з питань економічного моделювання (представлено 40 публікацій).

У виданнях Дніпропетровського національного університету (15 публікацій з 40) переважає вивчення проблем моделювання управлінських систем і процесів (5 публікацій з 15). Крім цього належна увага приділяється моделюванню розвитку економічних систем і процесів (3 публікації з 15), розробка моделей банківської діяльності (2 публікації з 15), розкриття особливостей застосування економіко-математичного моделювання (2 публікації з 15). В окремих працях викладається специфіка моделювання у маркетинговій діяльності, моделі розвитку АПК, моделі бухгалтерського обліку (Житарюк С.І., Іванова В.В., Карачина Н.П., Халімон Т.М., Кириченко О.Б., Косач І.А., Мельникова М.В., Мороз О.В., Мельничук Л.М., Огліх В.В., Педченко Н.С., Поважний О.С., Орлова Н.С., Кухарчук Н.С., Суков Г.С., Чумакова С.В., Шмиголь Н.М., Соловей О.П., Щурик М.В., Яценко Р.Н.).

Науковцями, що представили свої праці у виданнях Житомирського державного технологічного університету (5 публікацій з 40), розглядаються проблеми теорії моделювання, особливості розробки моделей системи

бухгалтерського обліку (2 публікації з 5), моделювання управлінських систем і процесів, моделі економічного аналізу (Базась М.В., Старовойт В.А., Скорина Є.В., Євдокимов В.В., Лаговська О.А., Шигун М.М., Щехорський А.Й.).

Оцінка наукових статей з економічного моделювання, виданих у 2006 р. показує переважання досліджень з моделювання економічних систем і процесів (5 публікацій з 40) (Величко Н.М., Луганськ, 2006; Підласий А.І., Денисенко Д.А., Севастополь, 2006; Констанкевич Ю., Тернопіль, 2006; Новиков М.М., Мінськ, 2006; Кристиневиц С.А., Брест, 2006). Також достатня увага науковців приділяється розробці моделей управлінських систем і процесів (3 публікації з 40) (Ларіков В.Ю., Луганськ, 2006; Корпан О.С., Красильник Т.В., Севастополь, 2006; Обухова І.І., Брест, 2006).

Продовжує розвиватись **моделювання в бухгалтерському обліку** (4 публікації з 40) (Будаєв Д.В., Кривий Ріг, 2006; Куценко В.А., Полтава, 2006; Воскресенська Л.С., Мінськ, 2006; Якубенко Г.А., Мінськ, 2006), **господарському контролі та аудиті** (5 публікацій з 40) (Щендригоренко М.Т., Лисюк О.О., Кривий Ріг, 2006; Сухарев П.М., Назаренко О.О., Донецьк, 2006; Шпанкоєска Н.Г., Кравченко Т.В., Кривий Ріг, 2006; Яремик М.І., Яремик Х.Я., Севастополь, 2006; Попков А.В., Мінськ, 2006). В окремих статтях наводяться напрями **моделювання інформаційних систем і технологій** (Катуков А., Chisinau, 2006), **економіко-математичного моделювання** (Ізох А.Ю., Мінськ, 2006), **моделювання розвитку АПК** (Бурлака Ю.М., Київ, 2006).

У **2007 р.** продовжує знижуватись кількість видань з економічного моделювання (представлено 31 публікацію). Серед видань переважають статті і тези доповідей, представлені навчальними закладами міст Дніпропетровська, Тернополя, Жовтих Вод, Львова.

В наукових статтях, представлених у виданнях Дніпропетровського національного університету (14 публікацій з 31), розвиваються напрями економіко-математичного моделювання (5 публікацій з 14), моделювання управлінських систем і процесів (3 публікації з 14), економічних систем і процесів (2 публікації з 14). В окремих дослідженнях представлено окремі аспекти макроекономічного моделювання, розробки моделей у маркетинговій, інвестиційній діяльності, специфіки імітаційного моделювання в економічній сфері (Антонюк А.А., Бойчук М.В., Шмуригіна Н.М., Волкова В.В., Боженко О.О., Горбач Ю.Є., Кочкодан В.Б., Лисенко М.В., Панасенко Н.Л., Масленніков Є.І., Киртока Р.Г., Наумко Ю.С., Ніколаєв Т.Г., Смирнова І.І., Стаднік Ю.А., Счастливенко В.В., Яковенко О.Г., Торчинович А.Н., Яковенко О.Г., Крупа О.О.).

На конференції, проведеній у м. Жовті Води, науковцями зверталась увага на проблеми теорії моделювання, моделювання у бухгалтерському обліку, інноваційній діяльності, фінансовій сфері (Козак І.А., Русин Р.С., Синявська О.А., Шерстенников Ю.В., Шигун М.М.).

Представлені у виданнях Тернопільського державного технічного університету наукові статті (9 публікацій з 31) зосереджені на питаннях моделювання розвитку економічних систем і процесів (3 публікації з 9), створення моделей управління (2 публікації з 9), моделей розвитку АПК (2 публікації з 9). Розглядаються моделі інвестиційної діяльності, напрями застосування статистичних моделей в маркетинговій діяльності (Бутирська І., Бучковська Я.Г., Король В.С., Ляшенко О., Олексюк О.С., Штабалуок П.І., Смалюк Г.Ф., Федун І. Л., Фліссак К., Фурса Т.).

Також приділяється увага проблемам **моделювання управлінських процесів** (Мачкур А.Є., Лещій Л.А., Львів, 2007), розробки **моделей в бухгалтерському обліку** (Лісничий К.М., Житомир, 2007), **економічному аналізі** (Костюченко В.М., Львів, 2007).

Бібліометричний аналіз структури виданих статей і тез доповідей на конференціях з проблем економічного моделювання показує значне переважання праць з моделювання економіки, економічних систем і процесів (81 публікація з 548), моделювання управлінських процесів, планування, прогнозування (71 публікація з 548), моделювання в бухгалтерському обліку (60 публікацій з 548), економіко-математичного, економетричного моделювання (59 публікацій з 548), моделювання в економічному аналізі (37 публікацій з 548), моделювання в контролі, ревізії, аудиті, експертизі (28 публікацій з 548) (рис. 2).

У достатній кількості представлені статті і тези доповідей з проблем макроекономічного моделювання (25 публікацій з 548), моделювання виробничих та господарських процесів, бізнес-процесів (21 публікація з 548), моделювання маркетингової діяльності (17 публікацій з 548), моделювання інформаційних систем і технологій, баз даних (15 публікацій з 548), моделювання в банківській діяльності (15 публікацій з 548), моделювання інвестиційної діяльності (15 публікацій з 548), моделювання податкової системи, податків і платежів (14 публікацій з 548), моделювання інноваційної діяльності (14 публікацій з 548), застосування статистичних методів моделювання (14 публікацій з 548), загальної теорії моделювання (13 публікацій з 548), імітаційного моделювання (11 публікацій з 548).

Певний науковий інтерес представляють напрями фінансового моделювання і прогнозування (10 публікацій з 548), моделювання розвитку АПК (10 публікацій з 548), філософські проблеми моделювання (4 публікації з 548), мікроекономічне моделювання (3 публікації з 548), моделювання зовнішньоекономічної діяльності (1 публікація з 548), моделювання ризиків, ризикових операцій (1 публікація з 548), моделювання трудового потенціалу і зайнятості (1 публікація з 548). Інші напрями моделювання розкривають питання розробки моделей політичних систем, освітянських процесів, логістичних операцій, екологічних систем (8 публікацій з 548).

На основі синтезу структурного і динамічного підходів до аналізу розвитку економічного моделювання можна отримати структурно-динамічну матрицю видань (табл. 1).

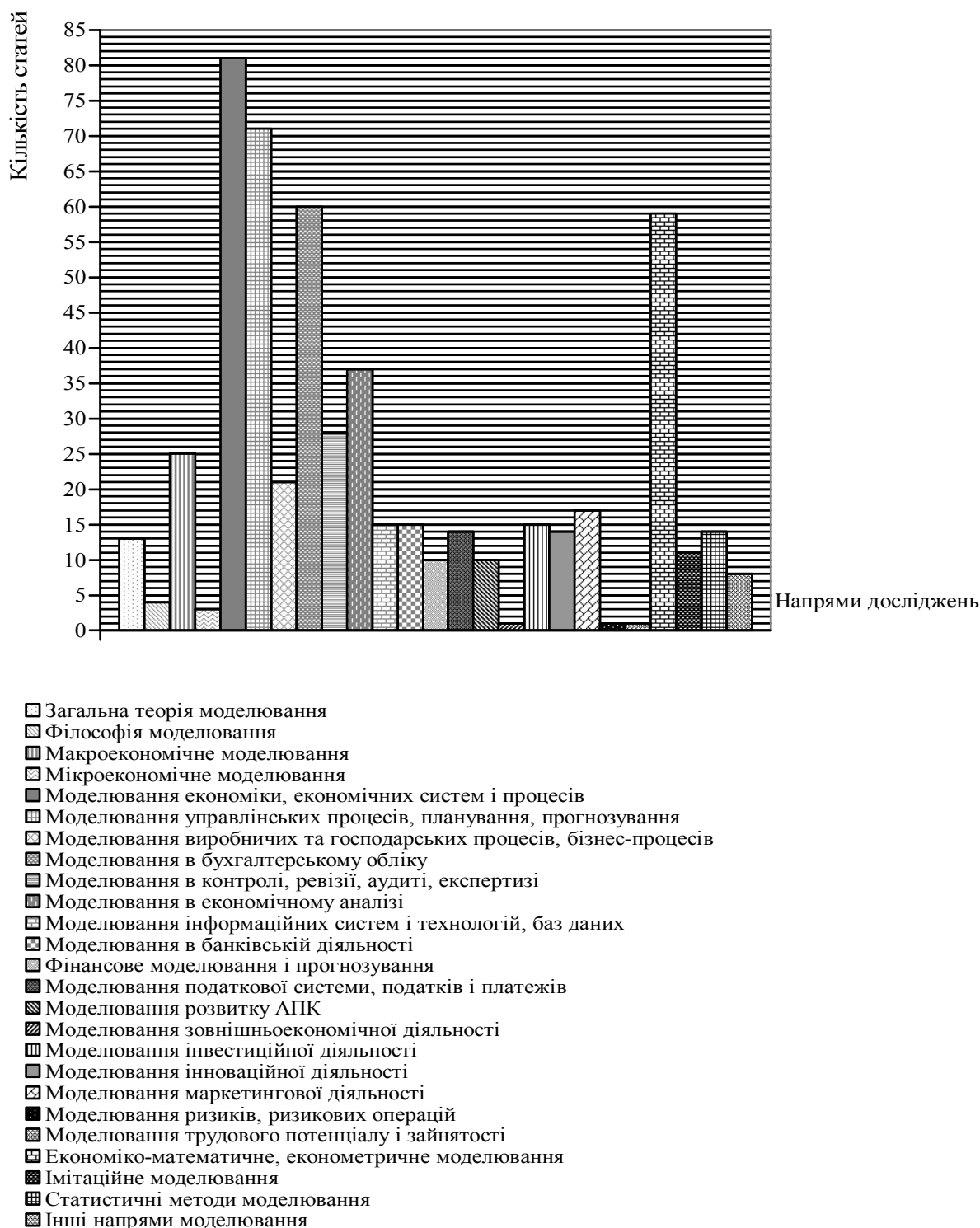

Рис. 2. Структура наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 р.р.

Tabl_Shugun.doc

Шигун М.М.

Економічне моделювання в наукових публікаціях: бібліометричне дослідження

Систематизація за напрями видань наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях дозволяє виділити групи авторів, які працювали над вирішенням типових науково-практичних проблем економічного моделювання (табл. 2).

Таблиця 2. Систематизація за напрями видань наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр.

№ з/п	Напрями публікацій	Кількість	Автори (прізвища російською та українською мовами)
1	2	3	4
1.	Моделювання економіки, економічних систем і процесів, теорія моделювання	98	Богославець О.І., Богославець Н.І., Бутирська І., Бучковська Я.Г., Вдовин М.Л., Гамалій В.Ф., Романчук С.А., Загоруйко І.О., Копич М., Корольов О.А., Попов Д.С., Кришталь Г.О., Кулинич М.Б., Куліш А.Б., Кухар Р.Б., Слейко О.І., Кухарук Ю.Я., Лисенко М.В., Панасенко Н.Л., Лисьонкова Н.М., Майборода О.В., Мельник А., Мішакова О.В., Мних О.Б., Брицький Р.М., Мороз О.В., Мельничук Л.М., Мостенська Т.Л., Антонюк Н.В., Наумко Ю.С., Новальська Н.І., Овандер Н.Л., Олексюк О.С., Штабальок П.І., Оліфіров О.В., Педченко Н.С., Потапова Н.А., Смалюк Г.Ф., Стадник Ю.А., Счастливленко В.В., Яковенко О.Г., Фищенко О.М., Цирек М., Шарманська В.М., Головка І.В., Яковенко О.А., Вознюк О.В., Горобець С.М., Кушнірук Л.О., Овандер Л.М., Іванов Л., Лисенко С.М., Сігайов А.О.
2.	Макро- та мікроекономічне моделювання	28	Загоруйко І.О., Ковальчук В.В., Крачковський В.В., Лук'яненко І.Г., Николаев Т.Г., Орешин В.П., Петренко В.Л., Коновалова С.А., Сігайов А.О., Шурик М.В., Буркинський Б.В., Алехин А.Б., Литвин В.М., Осипов В.Н., Ковтун О.І.
3.	Моделювання управлінських процесів	71	Александров І.А., Кашта А.Н., Анненкова О.В., Олійник А.Д., Бабій Р., Базась М.В., Старовойт В.А., Скорина Є.В., Бакуменко В., Белецький В., Сменковський А., Беспала Г.В., Бегун А.В., Бондаренко І.Г., Плахтій М.О., Бобровник В.М., Вербіцька М.В., Вітренко О.В., Гамалій В.Ф., Фабрика І.В., Гетьман О.О., Голянд Н.Ю., Горбач Ю.Е., Гузь Н.Г., Очкас М.В., Швець-Шуст А.В., Демчук Н.В., Деньга С.М., Деркач І.О., Довбня С.Б., Письменна О.О., Євдокимов В.В., Завгородний В.И., Заюкова М.С., Музика О.Л., Калюжна Н.Г., Кивачук В.С., Кочкодан В.Б., Ларикиов В.Ю., Литвін А.Ю., Жмурін В.О., Лісничий К.М., Логвинов С.А., Батаєва Б.С., Ляшенко О., Макєєв В.О., Малик І.П., Малярець Л.М., Марков В., Матицина Н.П., Мачкур А.С., Лещій Л.А., Михайлинин Н.П., Млодецький В.Р., Божанова В.Ю., Наркевич Л.В., Козлова Л.Г., Огліх В.В., Оревков Ю.П., Царьков О.Е., Осьмірко І.В., Пасічник Р., Масляк Б., Петренко Г.О., Петренко Д.О., Петренко С.Н., Пишна О.Б., Поважний О.С., Орлова Н.С., Кухарчук Н.С., Пономаренко Ю.Л., Потрашкова Л.В., Пуртов В.Ф., Роботько С.Ф., Рудзявичус С.А., Садеков А.А., Кочетов О.В., Семиколєнова С.В., Сірко А.В., Суков Г.С., Сумец А.М., Тихомиров А.А., Торчинович А.Н., Фадєєва І.Г., Фурса Т., Хаскелберг М.А., Бурьяненко И., Християнівський В.В., Розенталь В.М., Чиж В.І., Шевчук М.С., Яковенко О.А., Якубенко Г.А.

1	2	3	4
4.	Моделювання в бухгалтерському обліку	60	Арьков П., Баринов А.Я., Бородкин А.С., Гильде Е., Горшкова Л.А., Грунтфест І.Л., Дмитренко І., Борисенко М., Жуков В.Н., Івашкевич В., Ковалев В.В., Крупка Я.Д., Лузин А.Л., Деркач М.А., Чангли Ц.Ф., Новгороднева В.А., Боровикова В.И., Максимова В., Мацкевичос І.С., Назарматова К.М., Наринский А., Очиченко І.І., Петрова В.І., Фаркаш Р., Самигуллин А.А., Семенченко Н.П., Соколов Я.В., Ублиев Н., Чайка В., Чайковський Ю., Чирком М.Б., Максимова Т.І., Шам Н., Шпак С., Юденко В., Яруга А., Новак В.А., Брадул О.М., Чувашева Л.І., Будаев Д.В., Вітренко О.В., Воскресенская Л.С., Губенко В.І., Деньга С.М., Філоненко Н.О., Євдокимов В.В., Івахненков С.В., Ковтун І.Ю., Маценко К.В., Кругляк Б.С., Скиба Г.В., Крупка Я.Д., Кузьмінський Ю.А., Лаговська О.А., Лісничий К.М., Мазанова А.В., Малюга Н.М., Михайлинин Н.П., Пішакова О.В., Попова Н.І., Пуздрач Л.І.; Герасименко Т.О., Смачило Т.В., Суков Г.С., Сухарева Л.О., Чиж В.І., Шаулюк А.Я., Шевчук В.О., Якубенко Г.А.
5.	Моделювання в контролі, аудиті, ревізії, експертизі	28	Бойчук М.В., Шмуригіна Н.М., Бунда О.М., Виговська Н.Г., Гордиенко Н.И., Малеева С.А., Грановский Г.Л., Комаров Ю.А., Коліханов В.Н., Костова С., Кузьмінський Ю.А., Майборода О.В., Монова П., Пишна О.Б., Попков А.В., Сахарцева І.І., Шляга О.В., Подмешальська Ю.В., Сухарев П.М., Назаренко О.О., Сухарева Л.О., Сухарева О.А., Томов Й., Цветкова Н., Цибіна Л.В., Мезенцева Н.М., Чорна А.В., Шпанкоєска Н.Г., Кравченко Т.В., Щендригоренко М.Т., Лисюк О.О., Яремик М.І., Яремик Х.Я.
6.	Моделювання в економічному аналізі	37	Андреева В.Г., Андреева Л.Ю., Архангельский Ю.С., Коноплицкий В.А., Белковский С.В., Крілов В.Н., Антошук С.Г., Глушенко Ю.В., Гончаров В.Н., Гурьева О.А., Гурьева О.Л., Змитрович А.И., Журов Д.В., Изох А.Ю., Козак Ю.А., Гурницкая Е.П., Кутырев В.А., Лобач В.І., Лобач І.В., Садков В.М., Стахейко В.Н., Дубровский Н.А., Смирнова І.І., Таций І.В., Терехов А.И., Чернова Н.Л., Сергиенко Е.А., Черных А.В., Козак Ю.А., Гурницкая Е.П., Юй Ту, Бабій Р., Богославец О.І., Богославец І.С., Богославец Н.І., Вавдіюк Н.С., Ващенко Л.О., Вітренко О.В., Волкова В.В., Боженко О.О., Волохова Л.Ф., Гетьман О.О., Ахсютіна О.В., Дербенцев В.Д., Куліда В.І., Овчаренко А.А., Дудко В.С., Скрипник А.В., Накай А.І., Чебану А.Л., Жеребных А.М., Івахненко О.Г., Коппа Ю.В., Степашко В.С., Костюченко В.М., Кругляк Б.С., Скиба Г.В., Крупельницька І.Г., Кулинич М.Б., Лактіонов О.В., Мацегора КА., Сіменко І.В., Мішакова О.В., Мних О.Б., Брицький Р.М., Пинда И.Б., Полятикіна Л.І., Самошкіна І.Д., Рекова Н.Ю., Рижков М.М., Коломієць А.В., Роботько С.Ф., Червінська Л.С., Швед Ю.А.
7.	Моделювання інформаційних систем (інформація, інформаційна модель, база, система)	15	Анненкова О.В., Олійник А.Д., Бжилянская Л.Ю., Білик І.А., Ващенко Л.О., Завгородний В.И., Иванова В.В., Козак Ю.А., Гурницкая Е.П., Лариков В.Ю., Малюга Н.М., Евдокимов В.В., Матросова Л.Н., Чернякова Т.М., Бондаренко О.В., Оліфіров О.В., Маковейчук Х.О., Пасічник Р., Масляк Б., Петренко С.Н., Попова Н.І., Рекова Н.Ю., Садеков А.А., Кочетов О.В., Селиванова Ю.В., Сидюк О.В., Устенко А., Цал-Цалко Ю.С., Чурбанова О.В., Коптяева Н.А.

1	2	3	4
8.	Моделювання в банківській діяльності	15	Бакун П.В., Богославец Н.І., Губарева І.О., Губарев А.О., Житарюк С.И., Корітько Т.Ю., Саплин С.Ю., Кришталь Г.О., Лижник Ю.Б., Марюта О.М., Міщенко Т.Б., Павленко Р.В., Пихова Т., Стадник Ю.А., Федосик І.М., Фокіна Н.П., Фурса Т., Шмиголь Н.М., Соловей О.П., Штейн О.І.
9.	Моделювання податкової системи, податків і платежів	14	Білостоцька В.О., Васьковська І.П., Геруш Б., Горб В.А., Данілов О., Дейнеко В., Дудко В.С., Скрипник А.В., Накай А.И., Чебану А.Л., Жеребных А.М., Ковтун І.Ю., Маценко К.В., Лаба М.С., Ляшенко В.І., Мельник П., Дудко В., Скрипник А., Павлов В.В., Мельник І.М., Полятикіна Л.І., Самошкіна І.Д., Романчук К.В., Сторожук Є.А., Коляда Ю.В., Лаговський В.В., Теліщук М.М., Сухарев П.М., Назаренко О.О., Шаулюк А.Я.
10.	Моделювання розвитку АПК	10	Губенко В.І., Крисальний О., Лактіонов О.В., Новальська Н.І., Передерієва С.А., Попрозман О.І., Чеботарьова Н.М.
11.	Моделювання інноваційної діяльності	14	Абовян А.Х., Адаманова З.О., Бутирська І., Бучковська Я.Г., Васильєва І.А., Войтюшенко Н.М., Волохова Л.Ф., Гнатюк С.Н., Гончарова Н.П., Диленко В.А., Дишкант М., Жорник В.Н., Колодинський С.Б., Михальчук І., Мокій А.І., Бабець І.Г., Наумко Ю.С., Осьмірко І.В., Руденок Т.І., Сисоліна Н.П., Смалюк Г.Ф., Суміна О.Н., Телиженко А.М., Федун І.Л., Чеботарьова Н.М., Шерстенников Ю.В.
12.	Моделювання інвестиційної діяльності	15	Бучковська Я.Г., Губарева І.О., Губарев А.О., Дишкант М., Дмитрук Б.П., Мачуський І.А., Краснова Т.Д., Крупка Я.Д., Лижник Ю.Б., Марюта О.М., Липчанська О.В., Макаренко А.Б., Мальцева І.В., Мельник В., Млодецкий В.Р., Божанова В.Ю., Пахомова І.Г., Пілько А.Д., Пономаренко Є.Б., Пчелинцев А. В., Зюдина І.А., Рагочев С.А., Репін С.О., Репіна І.М., Руденок Т.І., Синявская О.А., Сулим М.В.; Пенцак О.С.; Сулим Р.Г., Фищенко О.М., Фліссак К.
13.	Моделювання маркетингової діяльності	17	Антонюк А.А., Гузь Н.Г., Очкас М.В., Швець-Шуст А.В., Ковалевський С.В., Буряк В.В., Король В.С., Крачковський В.В., Михальчук І., Мних О.Б., Брицький Р.М., Солодов А.А., Устенко А.
14.	Економіко-математичне моделювання	59	Багашов І.І., Літвінова О.Б., Баранов П.Е., Гавриленко А.Г., Бойко Е.В., Борщук Є.М., Вдовин М.Л., Воркуєв Б.Л., Горбач Ю.Е., Грановський Г.Л., Денисова А.Е., Дмитрук Б.П., Мачуський І.А., Забаренко Ю.А., Загоруйко І.О., Иванов В.В., Тамбовцев В.Л., Изох А.Ю., Каткова Т.І., Комаров Ю.А., Коліханов В.Н., Контрерас Д.Е., Копич М., Корольов О.А., Попов Д.С., Кришталь Г.О., Кулинич М.Б., Кухар Р.Б., Єлейко О.І., Кухарук Ю.Я., Лейбкінд А.Р., Рудник Б.Л., Тихомиров А.А., Лисенко М.В., Панасенко Н.Л., Лисьонкова Н.М., Магусовський Г.Л., Бодянский Е.П., Плис І.П., Левікин В.М., Боровой А.Д., Майборода О.В., Максимов Б.В., Малярец Л.М., Медведєв П.А., Нит І.В., Мішакова О.В., Мних О.Б., Брицький Р.М., Моисєенко Т.Л., Мороз О.В., Мельничук Л.М., Наумко Ю.С., Нестеренко С.А., Проценко І.В., Шапо В.Ф., Нестеренко С.А., Никифоров А. І., Новальська Н.І., Овандер Н.Л., Оліфіров О.В., Оршака О.В., Саловская Л.В., Пачченко О.Д., Чекурин В.Ф., Педченко Н.С., Петренко Г.О., Петренко Д.О., Пихова Т., Пішакова О.В.,

1	2	3	4
15.			Пономарев А.Л., Попов В. А., Потапова Н.А., Ремизов К. С., Маркин Ю.П., Голубенко А.А., Долгопятова Т.Г., Розміслов А.Н., Водолазова В.А., Салин В.Н., Самуйлов В.О., Сербина Н.А., Смачило Т.В., Стадник Ю. А., Сторожук Є.А., Коляда Ю.В., Лаговський В.В., Теліщук М.М., Стукаленко М.І., Сухотеплый В.Т., Счастливенко В.В., Яковенко О.Г., Таций І.В., Терехов А.И., Фищенко О.М., Черемных Ю.Н., Чорна А.В., Шарманська В.М., Головка І.В., Швачко О. В., Шишкин С.В., Юй Ту, Яковенко О.А.
16.	Імітаційні методи моделювання	11	Оревков Ю.П., Пахомов В.Ф., Слепак Б.Е., Адаманова З.О., Гамалій В.Ф., Ніколаєв І.В., Романчук С.А., Кочкодан В.Б., Краснова Т.Д., Лисенко С.В., Ліфанова Я.В., Потрашкова Л.В., Християнівський В.В., Розенталь В.М.
17.	Статистичні методи моделювання	14	Павленко В.Д., Тихомиров А.А., Арженовский С.В., Волохова Л.Ф., Гурьева О.А., Гурьева О.Л., Кисель Р., Бялобжеская Р., Воярская М., Король В.С., Лукашин Ю.П., Попіна С., Салин В.Н., Таций И.В., Феденя Е.М., Цал-Цалко Ю.С., Янчук А.Л.
18.	Інші напрями моделювання (політичних систем, освітнянських процесів, логістичних операцій, екологічних систем, трудового потенціалу і зайнятості)	42	Андреева Л.Ю., Вдовин М.Л., Деньга С.М., Філоненко Н.О., Лавров С.Н., Литвін А.Ю., Макаркина Г.В., Жмурін В.О., Пономаренко Ю.Л., Пузрач Л.І.; Герасименко Т.О., Пшук Л.В., Смиринський В., Яценко Р.Н., Анненкова О.В., Олійник А.Д., Бойко Е.В., Воронин В.Т., Гусев А.В., Иващенко А.А., Костіна Н.І., Мальков А.А., Меркулова Т.В., Харитонов А.И., Ашейко С.А., Доросевич А.С., Бережна Л.В., Гетьман О.О., Кашуба С.В.
19.	Всього	548	

Слід окремо виділити авторів, які більшу увагу приділяють проблемам моделювання за різними напрямами. **Макроекономічні дослідження** охоплюють моделювання економічних систем, процесів, окремих економічних показників. Новиков М.М. досліджує макроекономічні проблеми і розробляє моделі авторегресії валового внутрішнього продукту, моделі мультиплікативних ефектів підсилення економічної динаміки в системі експортно-імпортних відносин (Мінськ, 2002, 2006). Лук'яненко І.Г. особливу увагу звертає на проблеми розробки методології макроеконометричного моделювання у бюджетному секторі України, розкриває специфіку застосування економетричних моделей (Київ, Житомир, 2004).

Публікації Макаркиної Г.В. зосереджуються на питаннях прогнозування інфляційних процесів в економіці регіону, побудови моделей міжгалузевого балансу відповідно до класифікації видів економічної діяльності (Харків, 2001, Черкаси, 2002). Ляпіна А.А. працює над проблемами моделювання економічних процесів з урахуванням екологічних проблем (Москва, 1994, 1995). Костіна Н.І.,

Перехрест Л.М. займаються вивченням проблем моделювання політики зайнятості, прибутку підприємств (Луцьк, 2000, Хмельницький, 2003). Залунін В.Ф., Понізов С.Є., Єкимов С.В. здійснюють дослідження в галузі застосування економічної моделі “витрати-обсяг-прибуток” (Дніпропетровськ, 1999, 2000). Бабешко Л.О. зосереджує увагу на проблемах розвитку фондового ринку і досліджує напрями прогнозування фінансових індексів, кількісних характеристик фінансових інструментів (Москва, 2000 р.).

Широко представлені наукові праці з питань **моделювання діяльності підприємств**, що охоплюють як окремі процеси (інноваційні, маркетингові, інвестиційні, логістичні), так і всю діяльність господарюючих суб’єктів. Петриченко Є.В. зосереджує свій науковий інтерес на питаннях структурно-логічного і матричного моделювання спільних підприємств (Мінськ, 2000). Осьмирко І.В. застосовує синергетичний підхід до побудови інноваційної моделі підприємства, моделює організаційно-економічний механізм управління інноваціями (Дніпропетровськ, 2000). Михальчук І. досліджує проблеми моделювання ризиків товарної інновації, оптимізації маркетингових моделей виробництва нових видів товарів (Тернопіль, 1998, 1999).

Крупка Я.Д. відомий своїми статтями в галузі моделювання обліку інвестиційної діяльності (Тернопіль, Житомир, 2002, 2003). Кузанаєвіч Р.К., Карпінська А.В. зосереджують свої дослідження на проблемах розробки моделей програм реструктуризації підприємств харчової промисловості (Одеса, 1999). Завгороднім В.І. наводяться підходи до побудови моделей управління інформаційними ризиками підприємства (Москва, 2005). Деньга С.М., Філоненко Н.О. розглядають моделі оптимізації в управлінні товарними запасами, модель організації внутрішньогосподарського обліку в торгівлі (Дніпропетровськ, 2000, Харків, 2001). Гетьман О.О., Ахсютіна О.В. розкривають проблеми застосування логістичних моделей в процесах управління діяльністю підприємства, економічної оцінки діяльності підприємств (Дніпропетровськ, 2002, Харків, 2005).

На розробці теорії моделювання логістичної діяльності підприємств, її організації, оцінки ефективності спеціалізується Бережна Л.В. (Черкаси, 2002, 2004). Бойко С.В. застосовує моделювання для вирішення проблем організації калькулювання собівартості на промислових і підприємствах (Дніпропетровськ, Житомир, Тернопіль-Мукачеве, 2004). Богославець О.І. проводить науковий пошук у галузі економічного аналізу і розкриває моделі аналізу використання виробничих потужностей промислових підприємств, галузевих і внутрішньогалузевих структур, багатофакторні моделі в прийнятті рішень, моделі аналізу кредитних ризиків комерційних банків (Київ, 2000, 2002).

Окремі наукові розробки ведуться в галузі **моделювання бухгалтерського обліку**. Так, Малюга Н.М. розглядає моделювання як інструмент забезпечення прогностичної функції бухгалтерського обліку, моделювання діяльності підприємств в комп'ютерних програмах з бухгалтерського обліку (Житомир, Харків, 2005). Євдокимовим В.В. представлено значну кількість публікацій з моделювання діяльності підприємств в умовах комп'ютеризації бухгалтерського обліку (Житомир, 2003, 2004, 2006, Дніпропетровськ, 2004, Житомир-Краматорськ, 2005).

Проблеми **господарського контролю** широко представлені в наукових працях Шевчука В.О. Вчений досліджує проблеми розвитку теорії господарського контролю, розробляє модель обліку процесів розвитку на засадах фізичної економії (Київ, 2001). Моделювання в галузі господарського контролю входить до проблем, що вивчаються Сухаревою Л.О. Зокрема, автор розглядає теоретико-методологічні проблеми моделювання фінансово-господарського контролю, досліджує генезис теоретичних концепцій моделювання в обліково-контрольному процесі (Донецьк, 1998). У публікаціях Виговської Н.Г. розкриваються напрями моделювання структур внутрішньогосподарського контролю в акціонерних товариствах (Житомир, 2005).

Розвитком **аудиту на основі методу моделювання** займаються Сахарцева І.І., Сахарцева Л.В., Подмешальська Ю.В., Шляга О.В. Автори розробляють напрями моделювання аудиту операцій із запасами та розрахунків з персоналом з оплати праці, оцінкою аудиторського ризику, моделюванням визнання та оцінки доходів від операційної діяльності, (Житомир, 2000, Дніпропетровськ, Черкаси, 2004).

Широко представлені наукові розробки із застосування **економіко-математичних методів моделювання** в економічних дослідженнях. Щехорським А.І. розвиваються напрями застосування економетричних моделей для планування та оцінки беззбиткових обсягів виробництва (Житомир, 2002, 2005, 2006). Оліфіров О.В., Маковейчук Х.О. займаються розробкою економіко-математичних моделей вибору варіантів розміщення реклами, моделюванням захисту інформації у віртуальних магазинах (Донецьк, 1998).

Оревков Ю.П., Пахомов В.Ф., Слепак Б.Е., Царьков О.Е. вивчають проблеми імітаційного моделювання задач матеріально-технічного постачання, оперативного управління виробництвом, орієнтованим на споживчий попит (Москва, 1977, 1989). Малярець Л.М. розкриває особливості побудови комплексу економіко-математичних моделей вирішення задач управління конкурентоздатністю підприємств, розвитку їх соціально-економічного потенціалу (Харків, 2001, Кіровоград, 2003).

На проблемах **статистичного моделювання** зосереджує свої наукові роботи Цал-Цалко Ю.С. Вчений створює моделі прибутковості господарської діяльності за показниками фінансової звітності, розробки моделей інформаційних ресурсів у системі “підприємство-природа” (Житомир, 2001, 2004). Павленко В.Д., Тихомиров А.А., Житніков О.Д. розглядають методи економіко-статистичного моделювання, розкривають особливості застосування моделей розвитку галузей (Москва, 1984, 1985).

Аналіз географії публікацій наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 р.р., показує значне переважання українських видань (409 з 548 видань) (табл. 3). Це пояснюється обмеженим доступом вітчизняного читача до зарубіжних джерел і неможливістю повного вивчення таких публікацій.

Таблиця 3. Географія публікацій наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр.

Місце публікації	Кількість публікацій
1	2
Наукових статей і доповідей з економічного моделювання	548
Росія, в т.ч.	100
Москва	98
Новосибірськ	1
Ростов-на-Дону	1
Республіка Білорусь, в т.ч.	28
Брест	3
Мінськ	23
Могильов	2
Чехія (Прага)	6
Польща (Свіщов)	3
Молдова (Чісінау)	1
Країни Прибалтики	1
Україна, в т.ч.	409
Київ	50
Дніпропетровськ	107
Донецьк	22
Житомир	50
Жовті Води	5
Івано-Франківськ	1
Ірпінь	8
Кіровоград	15
Кременчук	6
Кривий Ріг	6
Луганськ	7

1	2
Луцьк	4
Львів	11
Мелітополь	1
Мукачеве-Тернопіль	2
Одеса	8
Полтава	1
Рівне	1
Севастополь	21
Суми	1
Тернопіль	26
Харків	30
Хмельницьк	8
Черкаси	17
Чернігів	1

Велику кількість публікацій представлено виданнями Москви, яка у Росії є провідним науковим центром (98 зі 100 російських видань). Також мають місце видання російських міст Новосибірська та Ростова-на-Дону.

Окремі зарубіжні видання представлені видавництвами Республіки Білорусь (28 видань Мінську, Бресту, Могильова), Чехії (6 видань Праги), Польщі (3 видання Свіщова), Молдови (1 видання Чісінау), Країн Прибалтики (6 видань Талліна).

Серед вітчизняних видавництв більша частина статей і тез доповідей на конференціях з економічного моделювання видана у Дніпропетровську (107 видань з 409 українських видань), що пояснюється активною видавничою діяльністю Дніпропетровських ВНЗ.

Видавництвами Києва як осередка наукового розвитку видано 50 публікацій з 409 українських видань. Також активно публікуються праці ВНЗ міст Житомира (50 публікацій), Харкова (30 публікацій), Тернополя (26 публікацій), Донецька (22 публікації), Севастополя (21 публікація), Черкас (17 публікацій), Кіровограду (15 публікацій), Львову (11 публікацій).

Не досить широко представлені публікації з економічного моделювання ВНЗ міст Ірпеня, Одеси, Хмельницька (по 8 публікацій), Луганська (7 публікацій), Кременчука, Кривого Рогу (по 6 публікацій), Жовтих Вод (5 публікацій), Луцька (4 публікації), Мукачеве-Тернопіль (2 публікації), Івано-Франківська, Мелітополя, Полтави, Рівного, Сум, Чернігова (по 1 публікації).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз і структурно-динамічна систематизація наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 рр., показали широке використання авторами цього методу для наукової розробки економічних проблем.

1. Бібліометричний аналіз динаміки розвитку модельних досліджень економічного напрямку протягом 1964-2007 р.р. показує різке зростання кількості наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях, опублікованих в Україні, Росії, Республіці Білорусь, Чехії, Польщі, Молдови, країнах Прибалтики.

Перші публікації з проблем економічного моделювання з'явилися у 1964 р. В окремі роки спостерігались відчутне зростання кількості виданих статей і тез доповідей на конференціях (1969, 1970, 1978, 1980, 1984, 1989, 1995, 1998-2007).

2. Найбільш актуальними напрямками досліджень з економічного моделювання за період 1964-2007 р.р. стали проблеми макроекономічного моделювання, моделювання виробничих та господарських процесів, бізнес-процесів, моделювання маркетингової діяльності, інформаційних систем і технологій, баз даних, моделювання в банківській, інвестиційній, інноваційній діяльності, моделювання податкової системи, податків і платежів, застосування статистичних методів моделювання, загальної теорії моделювання, імітаційного моделювання (від 11 до 25 публікацій за кожним напрямом).

Менше уваги науковцями приділялось питанням фінансового моделювання і прогнозування, моделювання розвитку АПК, філософським проблемам моделювання, мікроекономічному моделюванню, моделюванню зовнішньоекономічної діяльності, ризиків, ризикових операцій, трудового потенціалу і зайнятості (від 1 до 10 публікацій за кожним напрямом).

3. Вивчення тематики наукових напрацювань окремих авторів дозволило визначити науковців, які більшу увагу приділяли проблемам моделювання за різними напрямками. Макроекономічне моделювання представлено працями Новикова М.М., Лук'яненко І.Г., Макаркової Г.В., Ляпіної А.А., Костіної Н.І., Перехрест Л.М., Залуїна В.Ф., Понізова С.Є., Єкімова С.В., Бабешко Л.О. Моделюванню діяльності підприємств більше уваги приділяють Петриченко Є.В., Осьмірко І.В., Михальчук І., Крупка Я.Д., Кузанашвілі Р.К., Карпінська А.В., Завгородній В.І., Деньга С.М., Філоненко Н.О., Гетьман О.О., Ахсютіна О.В., Бережна Л.В., Бойко С.В., Богославець О.І. В галузі моделювання бухгалтерського обліку працюють Малюга Н.М., Евдокимов В.В.

Проблеми моделювання господарського контролю та аудиту представлені в наукових працях Шевчука В.О., Сухаревої Л.О., Виговської Н.Г., Сахарцевої І.І., Сахарцевої Л.В., Подмешальської Ю.В., Шляги О.В. Наукові розробки із застосування економіко-математичних методів моделювання в

Економічне моделювання в наукових публікаціях: бібліометричне дослідження
економічних дослідженнях представлені в працях Щехорського А.І., Оліфірова О.В., Маковейчука Х.О., Малярець Л.М. Оревкова Ю.П., Пахомова В.Ф., Слепака Б.Е., Царькова О.Е. На проблемах статистичного моделювання зосереджують свої наукові роботи Павленко В.Д., Тихомиров А.А., Житніков О.Д., Цал-Цалко Ю.С.

4. Аналіз географії публікацій наукових статей і доповідей з економічного моделювання, представлених у фахових виданнях і наукових конференціях протягом 1964-2007 р.р., показує значне переважання українських видань (409 з 548 видань), що пояснюється обмеженим доступом вітчизняного читача до зарубіжних джерел. Більшість вітчизняних публікацій представлена виданнями міст Дніпропетровська, Києва, Житомира, Харкова, Тернополя, Донецька, Севастополя, Черкас, Кіровограда, Львову (від 11 до 107 публікацій).

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Шигун М.М.* Бібліометрія розвитку економічного моделювання: наукова, науково-методична та навчальна література // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 1(10). / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 376 с. – С. 300-320.

2. *Шигун М.М.* Економічне моделювання в дисертаційних дослідженнях: бібліометричний аналіз // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. Житомир: ЖДТУ, 2008. – № 1 (43) – 332 с. – С. 115-127.